

ters mindre tillfredsställande utbildning. i många fall betingad av ekonomiska skäl, skall här till sist framhållas två omständigheter, som synas motivera en avsevärt utökad kursverksamhet. Den ena sammanhänger med Den nya mässboken. Denna innehåller klenoder, många av oskattbart värde. Men skola dessa kunna levandegöras för församlingen kräves studium och åter studium. Detta är en sanning, som alltmer bekräftas, ju äldre mässboken blir. Absolut ofrånkomligt är att kantorn själv *kan* den sång han skall lära sin kör. Den andra omständigheten är förknippad med de förnyade eller nya orglarna. En ny orgel är ej självspelande, den må vara aldrig så utrustad med moderna bekvämligheter. Tvärtom fordrar den mycket av organisten, ja, kanske mer än denne någonsin tänkt sig, framförallt ifråga om utnyttjandet av registren.

Det är därför angeläget, nu mer än någonsin, att regelbundet återkommande fortbildningskurser anordnas, helst i varje stift, kurser, där kyrkomusikerna kunna få nödig handledning och undervisning men också fördjupad syn och inblick i vad deras kyrkotjänst kräver.

Waldemar Ahlén.

III

Kyrklig skrud och prydnad.

Det kyrkliga konstlivet 1946 ger vid första anblicken ett ljust intryck. Våra kyrkliga textilateljéer ha haft full sysselsättning, och det är ett icke ringa antal skrudar, som tillförts våra kyrkor. I några fall gäller det stora och dyrbara arbeten. Det torde väl höra till ovanligheten, att en textilateljé utställer prov på siden. Så har dock skett under det gångna året vid en av Librarias utställningar. Häri ligger något symboliskt. Spärren från krigsåren har röjts undan och svenska verkstäder kunna åter arbeta i äkta italienskt material, vävt efter svenska mönster.

Historiska Muséet har visat prov på svenska medeltidstextilier, och experten på området, Fil. Dukt. Agnes Geijer, har kommenterat det visade materialet i dagspressen för en vidare allmänhet. Arbetet med kyrkorestaureringar har också pågått. Mest intresse har restaureringen av Anga kyrka på Gotland tilldragit sig. Där ha märkliga ting kommit i dagen, och den store Gotlandskännaren,

Professor Roosval, har tolkat de gjorda fynden. Uppsala domkyrka har också befunnit sig i händelsernas centrum. Vi tänka här mindre på undersökningarna av det gustavianska gravkoret och Erik den heliges relikskrin än på den stora pristävlingen om förslag till rikshelgedomens yttre restaurering. En rad arkitekter ha deltagit, och vi vänta med största intresse på prisnämndens slutgiltiga domslut — och vad som sedan skall följa. Det nygotiska 1800-talets restaureringar äro nu mogna för att själva restaureras. Det gäller även skedets nyskapelser. I Stockholm har Johannes kyrka, en av epokens karakteristiska verk, åter öppnats för gudstjänst efter årslång restaurering.

Situationen är dock icke så ljus, som den först verkar. Den liturgiska konsten brottas med stora och svåra problem. Det må sedan gälla måleri och skulptur eller kyrklig textilkonst. Inför utkast till kyrkomåleri — och även inför redan utförda arbeten — gör man stundom högst egendomliga iakttagelser. Ofta nog har man ett intryck av att konstnären icke riktigt förstått själva uppgiftens art. Konstnären besinnar icke alltid, att kyrkokonsten måste underordnas en liturgisk idé, om den skall fylla sin uppgift i kyrkorummet. Man kan kräva, att konsten i kyrkan skall tolka något av det kristna trosinnehållet och därigenom bli ett led i kyrkans förkunnelse och tjäna gudstjänstlivet, alldeles som sången och musiken. Stundom får man också den uppfattningen, att konstnären inför en sakral uppgift söker bli så andlig, att det hela verkar mer ansträngt än äkta. Med en viss förkärlek rör man sig också med en hemmagjord föreställning av det andliga livet, som har relativt litet med kristna trosföreställningar att göra. Tyvärr resulterar också denna något ansträngda andlighet i att den konstnärliga formen lätt blir sprängd och arbetet kommer att lida av estetiska brister, som icke kunna tolereras. Iakttagelser av detta slag ha under det gångna året gjorts vid granskning av några förslag till sakralt måleri. Vad som här skulle behövas, vore, att det kristna trosinnehållet i dess viktigaste stycken aktualiserades för de skapande konstnärer, som syssla med kyrklig konst, och att dessa därtill bleve invigda i den tradition och symbolvärld, som av gammalt hör den kyrkliga konsten till. Hur eller efter vilka linjer detta skulle ske, är i nuvarande läge svårt att bedöma. Undervisning i kyrkokonst och gudstjänstliv vore givetvis en väg. Men problemet vore i grunden icke löst med detta. Vi stå här inför en verkning av den allmänna sekulariseringen, och den övervinnes icke med

aldrig så god undervisning i de ämnesområden, som här berörts. Vad som på upplysningens väg kunde åstadkommas vore dock något större förståelse för den kyrkliga konstens uppgift och väsen.

Med sekulariseringen sammanhänger även nyrekryterings- och nyrekryteringsfrågan verkligt brännande, då det gäller att hålla högsta möjliga standard i den konstnärliga produktionen. Det är ett beklagligt faktum att alltför få ungdomar känna sig kallade till ett kyrkligt konstskapande i verkligt liturgisk anda. Andra uppgifter locka mer — och ge bättre ekonomiskt utbyte. Även den ekonomiska synpunkten måste tagas med i betraktande av läget. Kravet på konstnärlig halt får icke eftersättas, men samtidigt måste kostnaden hållas inom en rimlig gräns. På sina håll inom kyrkan har man menat, att prisbilligheten är det viktigaste, när det gäller att anskaffa skrud. Den konstnärliga halten är intet väsentligt, huvudsaken är att man får fullständig skruduppsättning i riktig liturgisk färg. Mot en sådan uppfattning måste man reagera på det bestämdaste. I fråga om liturgisk skrud har Svenska kyrkan en så förpliktande tradition, att synpunkter sådana som de nyss anförda aldrig skulle behöva tagas upp till diskussion. Att så har skett under året, har dock visat sig nödvändigt. Även under svåra förhållanden söka kyrkomusikerna landet runt att hålla gudstjänstmusik och kyrkosång uppe på ett aktningvärt högt plan. Gäller det liturgisk skrud får målet icke sättas lägre.

Bland de litterära bidragen till den kyrkliga konstens problem stannar man med glädje inför en uppsats i Julbok för Västerås' stift 1946 av konstnären Nils Aron Berge, som för närvarande är sysselsatt med en större dekorativ uppgift. Konstnären och författaren talar om sin uppgift på ett sätt, som inger stora förhoppningar. Ett flertal artiklar om kyrklig konst, orglar och kyrkomusik publiceras i samlingsverket Stockholms Stift i Ord och Bild, som utkommit under året. Denna volym är den första i en serie över de svenska stiftet. Kan företaget genomföras efter den utstakade planen för samtliga kyrkoprovinser, blir det en god uppslagsbok för den kyrkliga konstens och musikens ställning och villkor i Sveriges kyrka. Den påbörjade serien av småskrifter i Ärkestiftet har också fortskridit under året. Stiftsrådet i Uppsala har hittills publicerat fem häften och har ett trettiotal under utgivning. Slutligen må erinras om att Professor Andreas Lindblom under året kunde sända ut sista delen av sin Sveriges Konsthisto-

ria, där även kyrkokonsten fram till våra dagar får en god belysning.

Lidingö den 4 januari 1947.

Ragnar Stenberg.

IV

Årsredogörelser.

A. Centralkommittén.

K. S. V:s centralkommitté har haft års-sammanträde i Stockholm den 7 jan. varvid bl. a. beslöts,

att tillsätta ett arbetsutskott för handhavande av under året löpande ärenden. I detta invaldes rektor I. Sahlin, komminister R. Stenberg samt domkyrkoorganisten H. Weman,

att uppmana resp. stiftskretsar att utse kontraktsombud, vilkas uppgift skulle vara att föra kyrkomusikens talan vid kontraktsmöten o. d., att anordna kyrkomusikaliska övningar m. m.,

att till pressombudsman utse komminister R. Stenberg,

att tillskriva Diakonistyrelsen med anhållan att sekreterarens för kyrkomusiken verksamhet måtte utvidgas för att stärka kyrkomusikens ställning i landet,

att hos kyrkomötet anhålla om medel ur kyrkofonden för anställande av en kyrkomusikkonsulent,

att anmoda stiftskretsarna att anslå 50 kr. eller mera till ekonomiskt understöd åt Tidskriften Svenskt gudstjänstliv, för vilket kretsarna skulle erhålla ett motsvarande antal ex. att utdelas till körledare, präster, organister, bibliotek, seminarier m. m., att anhållan skulle göras till samsarbetskommittén om anslag ur lotteri-medel samt att till K. S. V:s repr. i tidskriftens redaktion utse komminister Stenberg,

att den nu färdiga psalmlistan för folkskolans 8:nde klass skulle på lämpligaste sätt distribueras,

att omvälja den nu sittande styrelsen, som består av:

biskop G. Aulén ordf., professor A. Nygren v. ordf., komminister G. Grefberg sekr. och bibliotekarie, kantor Karl G. Gustafsson kassör, musikdirektörerna H. Weman och W. Ahlén.

Centralkommitténs räkenskaper för år 1945 upptaga i sammandrag följande poster: (ansvarsfrihet beviljades)

Inkomster:

Behållning vid årets början 1787:79	
Kyrkomusikens hist. (Diak-styr:s förl.)	110:—
Arsavgifter	500:—
Anslag t. lit. kurs vid teol. fak. från fyra kretsar ...	200:—
Bankränta under år 1945 ...	23:22
Summa kronor	2621:01

Utgifter:

Sekreterarearvode	100:—
Sammanträden, porton m. m.	669:40
Behållning vid årets slut (därav de C.-A. Mobergska medlen 572:24)	1851:61
Summa kronor	2621:01